

Datum: 2017-02-20
Dokumenttyp: Yttrande
Diarienummer: 2016/0238
Er referens:
Ku2016/02380/KO
Handläggare: Erik Lindqvist

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar på betänkandet En inkluderande kulturskola på egen grund (SOU 2016:69)

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar för ett samhälle där alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga. Myndigheten lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighets synpunkter tar sin utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, särskilt artikel 30 om rätten att delta i kulturlivet på lika villkor som andra.

- MFD välkomnar utredningens uppdrag och syfte att åstadkomma en ökad jämlikhet i tillgången till kulturskolans verksamheter. Barn och unga med funktionsnedsättning tar del i kultur- och fritidsaktiviteter i lägre utsträckning än andra. Hinder för delaktighet är bland annat bristande socioekonomiska förutsättningar, bristande tillgänglighet samt begränsat utbud av särskilt anpassade aktiviteter. Kulturskolan är viktig i arbetet för att öka delaktigheten.
- MFD anser att hinder för delaktighet i kultur- och fritidsaktiviteter hos barn och unga med olika typer av funktionsnedsättning behöver kartläggas ytterligare.
- MFD menar att en möjlig förklaring till att endast hälften av kommunerna erbjuder verksamhet för barn och unga i behov av särskild anpassning är kulturskolans frivillighet och finansieringsmodell. Då särskilda resurser eller regleringar kring stöd och anpassning saknas riskerar sådana att utebli. MFD anser därför att utredningens förslag bör kompletteras med förslag om att det föreslagna nationella kulturskolecentrumet ska arbeta för att stärka kommunens egna ledningssystem gentemot kulturskolan. En annan möjlighet är att kravställa det föreslagna statsbidraget.

Myndigheten för delaktighet

- Att neka kulturskola till barn med särskilda behov strider mot icke-diskrimineringsprincipen enligt artikel 3 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. För att nå målet med en inkluderande kulturskola behöver därför målet även inkludera ett tydligt funktionshinderspersion.
- MFD ser positivt på nationella mål för kulturskolan. Det ökar möjligheten till samverkan och likvärdighet mellan kommunernas kulturskoleverksamheter. MFD anser dock att flera av målen behöver stärkas genom ett tydligt funktionshinderspersion.
- MFD tillstyrker förslaget att inrätta ett nationellt kulturskolecentrum. MFD är särskilt positiv till digitaliseringens möjligheter ur ett funktionshinderspersion. Det föreslagna kulturskolecentrumet ökar dessutom möjligheterna för kulturskoleverksamheter att ta del av Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) samlade kompetens vad gäller specialpedagogik och tillgänglig undervisning.
- MFD anser att förslaget om ett statsbidrag till kulturskolan är positivt för en ökad inkludering. Detta avser särskilt prioritering av insatser för att öka möjligheten för barn och unga med funktionsnedsättning att delta. Denna prioritering bör utgöra en viktig grund för det föreslagna kulturskolecentrumet att kravställa på vid fördelning av statsbidraget.

Myndighetens synpunkter

Allmänna synpunkter

Myndigheten för delaktighets synpunkter tar sin utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som Sverige ratificerade 2008. Artikel 30 erkänner rätten för personer med funktionsnedsättning att delta i kulturlivet på lika villkor som andra och att staten ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa detta.

Med utgångspunkt i denna konvention välkomnar MFD utredningens uppdrag och syfte att åstadkomma en ökad jämlikhet i tillgången till kulturskolans verksamheter. Flera studier¹ visar att barn och unga med funktionsnedsättning tar del i kultur- och fritidsaktiviteter i lägre utsträckning än andra. De hinder för delaktighet som har identifierats i dessa studier är bland annat bristande socioekonomiska förutsättningar, bristande tillgänglighet i det generella kultur- och fritidsutbudet samt bristande utbud av särskilt anpassade aktiviteter. Kulturskolans verksamheter är viktiga för att undanröja hinder för delaktighet och erbjuda ett större och mer inkluderande utbud av kultur- och fritidsaktiviteter för dessa barn och unga.

¹ Myndigheten för handikappolitisk samordning (2014) Barn äger; Barnombudsmannen (2016) Respekt

Utredningen har kartlagt hinder för delaktighet och jämlikhet inom kulturskolan och har i detta särskilt beaktat barn och unga med funktionsnedsättning. MFD anser att utredningen har tagit tillvara på den kunskap som finns gällande dessa hinder och deras betydelse för barn och unga med funktionsnedsättning. För att identifiera hinder för delaktighet hos barn och unga med olika typer av funktionsnedsättning anser emellertid MFD att området skulle behöva belysas och kartläggas ytterligare.

Kulturskolans deltagare, avsnitt 3.6

MFD vill särskilt belysa resultaten av den enkät utredningen genomfört bland kulturskolechefer och som redogörs för i avsnitt 3.6.2 Hinder för delaktighet. Resultaten visar att endast hälften erbjuder verksamhet för barn och unga i behov av särskild anpassning. Detta indikerar att kommunernas verksamhet begränsar möjligheten till delaktighet för alla på lika villkor. En möjlig förklaring till detta är enligt MFD kulturskolans frivillighet och finansieringsmodell. I den ordinarie skolan finns särskilda resurser och regleringar gällande särskilt stöd och anpassning av verksamheten. Då detta saknas inom kulturskolan riskerar sådana stöd och anpassningar att utebli med hänvisning till ekonomiska förutsättningar. Därför anser MFD att kulturskolans verksamhet i ökad utsträckning behöver synliggöra alla barns och ungas förutsättningar och möjlighet till delaktighet, oavsett funktionsförmåga. Det bör vara alla verksamheters mål att erbjuda jämlik verksamhet för alla. MFD saknar därför förslag som i tillräcklig utsträckning stärker dessa incitament. Sådana förslag skulle kunna vara att det föreslagna nationella kulturskolecentrumet arbetar för att stärka kommunens egna ledningssystem gentemot kulturskolan. En annan möjlighet är att kravställa det föreslagna statsbidraget.

I avsnitt 3.6.2 redogör utredningen även för en forskningsrapport avseende kulturskolorna. Resultaten visar att ett antal kulturskolor varken erbjuder särskild undervisning eller tillåter att barn med särskilda behov deltar i den ordinarie verksamheten. Att neka barn med särskilda behov tillträde till kulturskolan strider mot icke-diskrimineringsprincipen enligt artikel 3 i ovan nämnda konvention. För att nå målet med en inkluderande kulturskola behöver därför målet även inkludera ett tydligt funktionshindersperspektiv.

Nationella mål, avsnitt 6.2

MFD ser positivt på att utredningen föreslår nationella mål för kulturskolan. Det ökar möjligheten till samverkan och likvärdighet mellan kommuners kulturskoleverksamheter. MFD anser dock att flera av målen behöver stärkas genom ett tydligt funktionshindersperspektiv. De föreslagna målen behöver stärkas enligt följande:

- ”Tillämpa en pedagogik som utgår från barnets egna erfarenheter och intressen”. MFD anser att målet bör förtydligas så att pedagogiken är anpassad och tillgänglig för att skapa möjligheter för alla att delta i den

generella verksamheten. MFD:s kommunuppföljning visar att endast 32 procent av kommunerna under perioden 2012-2015 genomfört utbildning för lärare inom musik- och kulturskolan för att öka kompetensen om tillgänglighet och delaktighet till kultur för personer med funktionsnedsättning². Det visar på ett stort utvecklingsbehov gällande mål och styrning av tillgänglig pedagogik.

- ”Ge barn och unga möjlighet att lära, utöva och uppleva konstuttryck i första hand i grupp”. MFD anser att målets inkluderande syfte behöver stärkas genom en formulering som ”ge *alla* barn och unga möjlighet att lära, utöva och uppleva konstuttryck i första hand i grupp”.
- ”Verka i för verksamheten anpassade lokaler med ändamålsenlig utrustning”. Att lokaler och utrustning är tillgängliga är en förutsättning för att de ska kunna användas av alla och därmed främja en inkluderande kulturskola. MFD anser därför att tillgänglighet särskilt bör förtydligas i det föreslagna målet. Detta kan exempelvis ske genom att ersätta ordet ”anpassade” med ”tillgängliga”.

Nationellt kulturskolecentrum, avsnitt 6.3

MFD tillstyrker förslaget om att inrätta ett nationellt kulturskolecentrum. Det stärker möjligheten till likvärdighet och kunskapsdelning. Särskilt positiv är MFD till att digitaliseringens möjligheter belyses i skapandet av en kulturskola för alla och att barn och unga med funktionsnedsättning särskilt uppmärksammas i detta sammanhang. Det föreslagna kulturskolecentrumet ökar dessutom möjligheterna för kulturskoleverksamheter att ta del av Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) samlade kompetens vad gäller specialpedagogik och tillgänglig undervisning.

Utvecklingsbidrag, avsnitt 6.4

Förslaget om ett statsbidrag till kulturskolan är positivt för en ökad inkludering. MFD är särskilt positiv till att utredningen bedömer att insatser för att öka möjligheten för barn och unga med funktionsnedsättning att delta ska prioriteras. Denna prioritering bör utgöra en viktig grund för det föreslagna kulturskolecentrumet att kravställa på vid fördelning av statsbidraget.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Nina Lindqvist och utredare Erik Lindqvist (föredragande) deltagit.

² Myndigheten för delaktighet (2016) Kommunuppföljning

Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för delaktighet

Malin Ekman Aldén

Erik Lindqvist